

елементом. Особливим досягненням законодавця можна вважати прийняття у 1991 році Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та у 2005 році Закону України «Про міжнародне приватне право», який визначає загальні положення міжнародного приватного права в Україні та регламентує застосування колізійних норм у різних сферах діяльності суб'єктів.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, щона даний час Україна вже досягла певних успіхів у законодавчому врегулюванні діяльності держави, фізичних та юридичних осіб на міжнародному рівні, а також у сфері застосування до міжнародних приватноправових відносин колізійних норм, передбачених Законом України «Про міжнародне приватне право», міжнародними угодами та іншими джерелами даної галузі права.

Але, слід врахувати, що залишилось ще багато проблем, які потребують детального вивчення і дослідження, тому вітчизняним юристам необхідно, проаналізувавши зарубіжний, насамперед, європейський, досвід застосування правових норм у міжнародному публічному та приватному праві внести зміни та доповнення до національного законодавства України з метою успішної реалізації намірів щодо євроінтеграції.

Старинець К.О.,

*Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
аспірант кафедри міжнародного приватного права*

ІНСТИТУТ ПЕРЕДДОГОВІРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ СТАБІЛЬНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ОБОРОТУ

Як відомо, однією з ключових задач цивільного права є забезпечення стабільності та сталого розвитку цивільного обороту та, зокрема, дотримання договірної дисципліни. Проте за деякими статистичними даними, порушення допускаються за 80 % договорів, а більш 1/3 договорів в загалі не виконуються.

Однак недобросовісність контрагенту може виявитись не тільки під час виконання договору, але й до моменту його укладення – вже на стадії

переговорів щодо узгодження умов майбутнього договору. Тому, на нашу думку, досягненню окресленої вище мети (забезпеченню стабільності цивільного обороту) має також слугувати становлення принципу сумлінності переддоговірних зобов'язань, визнання та закріплення якого в різних правопорядках стикається з безліччю проблем – передусім, у зв'язку з певною його протиріччю принципу майже абсолютно визнаної свободи договору.

До прийнятті міжнародних угод, таких як Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р., держави при вирішенні питань переддоговірної відповідальності керувалися виключно власним правом. В результаті договірні сторони часто зазнавали невизначеність у питаннях того, як договір або процес переговорів буде тлумачитися, якщо стане предметом судового розгляду.

На сьогоднішній день Віденська конвенція не містить в собі норм, які прямо регулюють переддоговірну відповідальність, однак ця концепція все ж таки знайшла своє непряме відображення у статті 7 Віденської конвенції, яка говорить, що «при тлумаченні цієї Конвенції належить враховувати її міжнародний характер та необхідність сприяти досягненню однакового її застосування й додержання сумлінності в міжнародній торгівлі» [Конвенция Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров, 1982 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cisg.ru/content/struktur.php>]. Незважаючи на формулювання статті, існує думка, що принципи, які містяться в ній, особливо принцип сумлінності, можуть використовуватися також для тлумачення угоди сторін і навіть накладають на сторони зобов'язання діяти у відповідності з цими принципами [Сборник ЮНСИТРАЛ по прецедентному праву, касающемуся Конвенции Организации Объединенных Наций о договорах международной купли-продажи товаров. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cisg.ru/content/uncitral/7.pdf>; Enderlein F., Maskow D. Commentary to United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. –

Oceana Publications, 1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/enderlein-art07.html#art072a>].

Згідно з переважною думкою, переддоговірна відповідальність певною мірою суперечить принципу договірної автономії (свободи договору), на одному з яких, заснована Віденська конвенція. Цей висновок ґрунтується, в першу чергу, на обставинах прийняття конвенції, коли пропозицію про внесення даних положень до тексту Конвенції було неодноразово відкинуто [Novoa R. Culpa in Contrahendo: A comparative Law study: Chilean Law and the United Nations Convention on Contracts of the International Sales of Goods. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ajicl.org/ajicl2005/vol223/article%20-%20novoa%20formatted.pdf>].

Нарешті, делегати врегулювали свої розбіжності і включили обов'язок діяти сумлінно при тлумаченні та застосуванні положень Конвенції. Попри деякі заперечення, країни в цілому погодилися, що нова стаття 7 стала реалістичним компромісом і вирішенням.

Незважаючи на ціль Конвенції, що складається в досягненні однаковості її застосування, жодне з її положень спеціально не регулює питання про переддоговірну відповідальність. Тому існують різні рішення з одного й того ж питання. Якщо суд прийде до висновку, що певна область права є невирішеною або не розглядається в рамках Конвенції, він повинен засновувати свої рішення на загальних принципах Конвенції, або, за відсутності таких принципів, може застосувати місцевий закон, встановлений на підставі норм міжнародного приватного права, на додаток до існуючих положень Конвенції. Отже, суд «визнає сумлінність в якості загального принципу Конвенції у зв'язку із зростанням впливу Принципів УНІДРУА», оскільки основною метою Принципів міжнародних комерційних договорів УНІДРУА є забезпечення конкретного керівництва до однорідного тлумачення і застосування правових документів, таких як Конвенція. Ухвалення Принципами УНІДРУА переддоговірного обов'язку вести переговори сумлінно є переконливою підставою того, що даний обов'язок також присутній і в нормах Конвенції.

Незважаючи на те, що суду на сьогоднішній день досить складно вирішити питання про застосовність переддоговірної відповідальності, романо-германська правова сім'я схильна до визнання принципу сумлінності для сторін на переддоговірному етапі [French High Court Limits Recovery for Wrongful Termination of Negotiations. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.morganlewis.com/pubs/LIT_LF_FrenchSupCrtRulesOnWrongfulTerminationOfNegotiations_12nov12#_ftn2]. Крім того, і прецедентне право останнім часом широко тлумачить положення статті 7. Таким чином, справедливо зробити висновок, що в міжнародно-правовому регулюванні на сьогоднішній день також переважають тенденції до загального визнання принципу сумлінності.

Переддоговірна відповідальність, заснована на зобов'язаннях діяти сумлінно, в Принципах УНІДРУА відображена в статті 2.15. Договірні сторони при укладенні договору вільні (мають у своєму розпорядженні повну *автономію*) і не несуть відповідальності за недосягнення угоди. Виняток становлять випадки, в яких суб'єкт діє в суперечності з вимогами сумлінності, особливо якщо сторона вступила в переговори про укладення договору або ж продовжувала їх вести без дійсного наміру укласти договір. У такому випадку вона несе відповідальність за збитки, завдані цим іншій стороні. Договірні сторони несуть також відповідальність за збитки, завдані або розголошенням конфіденційної інформації, або ж її використанням у власних цілях (ст. 2.16 Принципів УНІДРУА).

Однак важливо відзначити, що за своєю правовою природою Принципи УНІДРУА не є юридично обов'язковим документом. Отже, не можна вважати вказаний припис обов'язком і, як наслідок, переддоговірною відповідальністю взагалі [Подшивалов Т.П. Преддоговорная ответственность в международном частном праве / Т.П. Подшивалов. // Международное публичное и частное право. – 2009. – № 6, с. 32]. За своєю правовою природою названі Принципи не належать ані до міжнародно-правових угод (договорів, конвенцій), ані до звичаїв. Це правила, розроблені в рамках міжнародної (міжурядової) організації, що носять характер рекомендаційних норм, тому вони мають

факультативну дію, тобто застосовуються в тих випадках, коли сторони спеціально зробили на них посилання в контракті. Незважаючи на це, зазначений документ широко використовується на практиці господарюючими суб'єктами при укладанні договорів, і, відповідно, судовими органами при розгляді справ. Крім того, його норми широко використовуються в якості моделі для вдосконалення внутрішнього законодавства багатьох країн, що є досить важливим для розвитку інституту переддоговірної відповідальності та подолання бар'єрів для його уніфікації.

Наведений стислий аналіз ілюструє, що не дивлячись на те, що в більшості правових систем держав світу визнається загальний обов'язок переддоговірної сумлінності, але в той же час існують труднощі у визначенні форми відповідальності на переддоговірній стадії, обумовлені проведеннями в більшості правопорядків відмінностями між режимом договору та делікту – все це стає істотною перешкодою на шляху розроблення уніфікованого регулювання та правозастосування в питаннях переддоговірної відповідальності. Разом з тим, успіхи регулювання, запропонованого Принципами УНІДРУА, вселяють впевненість на подальші здобутки уніфікованого правового режиму переддоговірних зобов'язань.

Ковбан А. В.,

*Одеська національна морська академія,
доцент кафедри адміністративного та кримінального права,
кандидат юридичних наук*

ВПЛИВ ДОКТРИНИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ НА РОЗВИТОК ДЕРЖАВ

Останнім часом правове дослідження теоретичних питань співвідношення міжнародного та національного права допомагає більш правильно усвідомити зміст імплементації міжнародних норм, що передбачають відповідальність за порушення міжнародних зобов'язань щодо виконання договорів та конвенцій. Крім того, такий аналіз необхідний ще та